

Porezni sustav Republike Hrvatske.

Puljić, Matej

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:094698>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Financijski menadžment

Matej Puljić

Porezni sustav Republike Hrvatske

Završni rad

Osijek, 2021. godina

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij Financijski menadžment

Matej Puljić

Porezni sustav Republike Hrvatske

Završni rad

Kolegij: Javne financije

JMBAG: 0010227359

e-mail: mpuljic@efos.hr

Mentor: Prof.dr.sc. Branimir Marković

Osijek, 2021. godina

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study (Financial Management)

Matej Puljić

The Croatian tax system

Final paper

Osijek, 2021.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ završni
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Matej Puljić
JMBAG: 0010227359
OIB: 84382152029
e-mail za kontakt: matcj.puljic2@gmail.com
Naziv studija: Preddiplomski studij Financijski menadžment
Naslov rada: Porezni sustav Republike Hrvatske
Mentor/mentorica rada: Prof.dr.sc. Branimir Marković

U Osijeku, _____ 2021. _____ godine

Potpis _____

Matej Puljić

Porezni sustav Republike Hrvatske

SAŽETAK

Porezni sustav predstavlja vrstu jedinstvene vladine politike unutar jedne države koja za cilj ima stvoriti kontrolu, integraciju, poboljšanje, promjenu, pregled i metodičko upravljanje poreznim zakonima i poreznim zakonodavstvom pomoću točno definiranih i učinkovitih zakona. U završnom radu cjelokupni porezni sustav Republike Hrvatske je iskazan na pojednostavljeni način, prikazane su porezne reforme unutar pojedinih poreznih oblika koje su imale veliki utjecaj na izgled današnjeg poreznog sustava s ciljem pojednostavljenja i usklađenja s propisima Europske Unije kao i njegov nastanak. Bitno je naglasiti da svaka država ima jedinstveni porezni sustav koji se razlikuje od ostalih država i nije moguće pronaći istovjetni porezni sustav. Također, u završnom radu se promatraju temeljni porezni oblici i njihov značaj na cjelokupni porezni sustav Republike Hrvatske, te kakav su utjecaj imali na tijek poreznih prihoda i udjela u bruto domaćem proizvodu. Konkretno, riječ je o porezu na dohodak, porezu na dodanu vrijednost i porezu na dobit. Na temelju navedenih poreznih oblika učinjena je komparacija, unutar koje su vidljivi učinci i utjecaj pojedinih poreznih oblika na proračun Republike Hrvatske.

Ključne riječi: porezi, porezni sustav, porez na dodanu vrijednost, dohodak, dobit.

The Croatian tax system

ABSTRACT

The tax system is a type of unified government policy within a state that aims to create control, integration, improvement, change, review and methodological management of tax laws and tax legislation through well-defined and effective laws. In the final paper, the entire tax system of the Republic of Croatia is presented in a simplified way, showing tax reforms within individual tax forms that have had a major impact on the appearance of today's tax system to simplify and harmonize with EU regulations and its emergence. It is important to emphasize that each state has a unique tax system that differs from other states and it is not possible to find an identical tax system. Also, the final paper observes the basic tax forms and their significance on the entire tax system of the Republic of Croatia, and what impact they had on the flow of tax revenues and shares in gross domestic product. In particular, it is about income tax, value-added tax and profit tax. Based on the above tax forms, a comparison was made, within which the effects and impact of individual tax forms on the budget of the Republic of Croatia are visible.

Keywords: taxes, tax system, value-added tax, income, profit.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Metodologija rada.....	2
2.1. Predmet istraživanja.....	2
2.2. Sadržaj i struktura rada.....	2
2.3. Hipoteze rada	2
3. Porezni sustav Republike Hrvatske	3
3.1. Podjela poreza	5
3.1.1. Državni porezi.....	6
3.1.2. Županijski porezi	6
3.1.3. Gradski ili općinski porezi	8
3.1.4. Ostali porezi Republike Hrvatske	9
4. Porez na dobit u Republici Hrvatskoj.....	11
4.1. Porezni obveznik kod poreza na dobit.....	11
4.2. Porezna osnovica kod poreza na dobit.....	12
4.3. Porezna stopa kod poreza na dobit	12
5. Porez na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj	14
5.1. Porezni obveznik kod poreza na dodanu vrijednost.....	14
5.2. Porezna osnovica kod poreza na dodanu vrijednost	14
5.3. Porezna stopa kod poreza na dodanu vrijednost.....	14
6. Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj	16
6.1. Dohodak koji se oporezuje prema izvoru dohotka	17
6.2. Porez na dohodak od nesamostalnog rada	18
6.3. Porez na dohodak od samostalne djelatnosti.....	19
6.4. Porez na dohodak od kapitala	20
6.5. Porez na dohodak od imovine i imovinskih prava.....	20
6.6. Porez na dohodak od osiguranja	21
6.7. Porez na drugi dohodak	21
6.8. Porezni obveznik kod poreza na dohodak.....	22
6.8.1. Porezna osnovica	22
6.8.2. Osobni odbitak.....	22
6.9. Obračun doprinosa kod plaća.....	27
6.9.1. Primjer obračuna plaće	28

7. Analiza i usporedba poreznih prihoda u Republici Hrvatskoj	29
8. Rasprava	31
9. Zaključak	34
Literatura.....	35
Popis tablica.....	37
Popisa grafikona.....	38

1. Uvod

Nastanak prvih poreza pripisuje se Starom egipatskom kraljevstvu koje je kao prvi oblik poreza uvelo oporezivanje žitarica nakon žetve. Konkretno, prema naptcima Egipatskog faraona porez se uzimao kao jedna petina sveukupne količine žetve koja je ostvarena unutar jedne godine. Takav oblik porezne prakse provodio se, ali i razvijao tijekom vremena u mnogobrojnim zemljama svijeta i imao izuzetno veliku važnost u brojnim ratovima. Kraljevstva su financirala svoje vojske putem poreznih nameta koja su bila nametnuta domicilnom stanovništvu.

Potrebno je naglasiti kako je prvi oblik modernog i racionalnog poreznog sustava, koji je danas aktualan započeo sredinom dvadesetog stoljeća nakon mnogobrojnih povijesno-političkih događanja tijekom povijesti. Takav oblik poreznog sustava izuzetno je imao veliku važnost za daljnji razvoj i napredak zemalja. Porezni sustav kao takav prvi puta sa sobom donosi i određene nadopune, a jedna od njih je i porez na dohodak.

Porez na dohodak je porezni oblik koji se svrstava među najznačajnije porezne oblike poreznog sistema, te je vrlo značajan kao instrument ekonomske i socijalne politike. Kada se govori o oporezivanju primjenom ovog poreznog oblika, važno je spomenuti kako je osnovni princip plaćanja poreza prema ekonomskoj snazi, koja se jednom riječju naziva dohotkom.

Poznati njemački ekonomist Fritz Neumark jednom je prilikom izjavio kako porez na dohodak smatra „najosobnijim osobnim porezom“ (Šantić, 1997:212), budući da je on za razliku od ostalih poreznih oblika najuže vezan uz osobu poreznog obveznika.

U prilog činjenici da razumijevanje poreza na dohodak nije nimalo jednostavno ide tvrdnja kako je upravo taj porez izrazito kompliciran porezni oblik. Različiti su problemi koji se javljaju prilikom njegovog utvrđivanja, kao što su poteškoće u određivanju što točnije porezne osnove te određivanje poreznih oslobođenja i olakšica. Iz tog će razloga ovaj završni rad biti posvećen detaljnim objašnjenjima osnovne terminologije, ne samo poreza na dohodak nego i poreza općenito, kao i samog postupka utvrđivanja poreza na dohodak.

2. Metodologija rada

Cilj ovog završnog rada je prikazati važnost poreznog sustava Republike Hrvatske, sukladno tome i njegovo funkcioniranje koje doprinosi cjelokupnom razvoju.

2.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog završnog rada jest porezni sustav Republike Hrvatske unutar kojeg su detaljno prikazani njegovi ključni segmenti, opisane vrste dohotka i na praktičnom primjeru prikazan način obračuna plaće.

2.2. Sadržaj i struktura rada

U prvom dijelu govori se od poreznom sustavu Republike Hrvatske kao jednim od suvremenih sustava usklađenih sa smjericama Europske unije i njima sličnim poreznim sustavima država članica.

U drugom dijelu objašnjava se pojam dohotka i poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj, to jest riječ o izvorima dohotka kao što su dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala, dohodak od osiguranja i drugi dohodak. Također se govori i o temeljnim odrednicama poreza na dohodak te se spominju oblici poreza na dohodak.

U trećem dijelu pojašnjavaju se termini kao što su porezni obveznik, porezna osnovica, osobni odbitak, stope poreza na dohodak i doprinosi, pojašnjava se postupak oporezivanja plaća na primjerima, te analiza i usporedba poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj.

2.3. Hipoteze rada

Bazična hipoteza ovog završnog rada je: „promjenama u poreznom sustavu tijekom promatranog razdoblja reducirano je porezno opterećenje građana Republike Hrvatske.“

3. Porezni sustav Republike Hrvatske

Porezna reforma u Republici Hrvatskoj započela je 1994. godine na temelju izravnih poreza i obučavanje porezne administracije. Početkom 1998. godine uvođenjem poreza na dodanu vrijednost (PDV), stvoreni su svi temeljni oblici koji su karakteristični za suvremene tržišne demokracije. Ostali važniji porezi Republike Hrvatske su porez na dohodak, porez na dobit, trošarine i carine.

Prema mišljenju autora „pod poreznim sustavom ovdje se podrazumijevaju svi oblici javnih prihoda nametnuti autoritetom države, uključujući i sve doprinose na plaće i iz plaća. Radi razlikovanja pojmova „porezni sustav“ i „porezna politika“, treba reći da se pod prvim ovdje podrazumijeva instrumentalna struktura, a pod drugim varijacija tih instrumenata radi ostvarivanja određenih ciljeva“ (Jelčić, 2001:39).

Skraćeno rečeno porezni sustav možemo razumjeti kao ukupnost poreza koji funkcioniraju u određenoj državi. Svaka država ima različiti porezni sustav, zbog vjerskih i kulturoloških razloga, klimatskih uvjeta te drugačijih stavova i ponašanja. Čimbenici koji uvelike utječu na porezni sustav neke zemlje su:

- „ustavno uređenje države
- centralizacija ili decentralizacija poreznog sustava
- veličina teritorija
- broj stanovništva i gustoća naseljenosti
- demografska struktura
- veličina javnog sektora te ekonomske imigracije.“ (Jelčić, 2001:129).

Postoje brojni zahtjevi koji se postavljaju ispred suvremenih poreznih sustava, tako i ispred poreznog sustava Republike Hrvatske:

- Harmonizacija poreza – usklađenost između poreznih sustava i mjera porezne politike, odnosno poreznih propisa.
- Neutralnost poreza – povećanje učinkovitosti poreznog sustava. Država svojim mjerama fiskalne politike manje utječe na ponašanje poreznih obveznika, funkcija poreza je ograničena na ostvarenje fiskalnih ciljeva, dok je rizik donošenja odluka prepušten samim poduzetnicima, odnosno poreznim obveznicima.

- Smanjenje poreznog opterećenja – država bi trebala raditi na reformama kojima bi potaknule proizvodnju, povećala zaposlenost, smanjila inflaciju te bi ujedno tako stvorila veći broj poreznih obveznika.
- Jednostavnost u oporezivanju – jasni, precizirani, razumljivi i nedvosmisleni porezni propisi. Porezne reforme u razvijenim zemljama inzistirale su na smanjenju poreznih izuzeća i olakšica, odnosno proširenju porezne osnovice i smanjenju granične porezne stope. Tako su ostvarene i jednostavnost i pravednost u oporezivanju, što bi za rezultat trebao imati smanjenje broja utaja poreza.
- Prednost u oporezivanju potrošnje u odnosu na oporezivanje dohotka – smatra se da ljudi rade za dohodak kako bi ga potrošili prilikom kupovine određenih proizvoda i usluga. Osim toga oporezivanje potrošnje potiče i štednju, što utječe pozitivno na gospodarski napredak.
- Pravednost u oporezivanju – oporezivanje u budućnosti bi se trebalo temeljiti na težnji prema što većoj horizontalnoj i vertikalnoj jednakosti u oporezivanju.

Stvaranje kvalitetnog i funkcionalnog poreznog sustava je vrlo složen proces. Najveći problem nastaje zbog suprotstavljanja načela poreznog sustava. Što je neki porez pravedniji, ujedno je manje efikasan ili kompliciran za primjenu. Hrvatski porezni sustav utemeljen je na izravnim i neizravnim porezima.

Podjela poreza:

- a) „prema vrsti porezne osnovice (npr. porez na dobit, porez na potrošnju)
- b) prema razini državne vlasti kojoj pripada porezni prihod (npr. državni porezi, gradski porezi)
- c) prema tome koje kategorije stanovnika opterećuju (npr. progresivni ili regresivni porezi).“ (Jelčić, 2001:46).

Uzimajući u obzir gore navedenu podjelu poreza bitno je istaknuti važnost stabilnog i kvalitetnog poreznog sustava, kako bi u konačnici sredstva koja su prikupljena bila utrošena na kvalitetan razvoj gospodarstva i društva na određenom području.

3.1. Podjela poreza

Izravni porezi su oni koji se uplaćuju osobno ili ih poslodavac uplaćuje za radnike u državnu blagajnu. Ti se porezi naplaćuju u određenom postotku na dohodak ili imovinu i odnosi se na osobu koja plaća porez, ne može se prevaliti na drugu osobu. To znači da onaj tko porez plaća, porez i podmiruje

Izravni porezi su:

- „porez na dobit;
- porez na dohodak;
- prirez porezu na dohodak.“ (Jelčić, 2001:49).

„Neizravne poreze ne snosi onaj tko ih uplaćuje u državni proračun, već ih najčešće prevaljuje na druge. Porezni obveznici neizravnih poreza kroz cijenu svojih dobara i usluga prevaljuju teret tih poreza na krajnjeg potrošača, tj. na građane.“ (Institut za javne financije, 2021.). Najistaknutiji neizravni porez je porez na dodanu vrijednost (PDV).

Neizravni porezi:

- „porez na dodanu vrijednost
- trošarine
- porez na promet nekretnina.“ (Jelčić, 2001:49).

Načela poreznog sustava u Republici Hrvatskoj:

- porezi su potrebni kako bi se opskrbio proračun kroz novac za podmirivanje rashoda
- porezna neutralnost
- porezni sustav mora omogućiti ravnomjernu i pravednu raspodjelu poreznog tereta
- porezni sustav mora biti jednostavan i jeftin
- potrebno je povećanje privlačnosti ulaganja za inozemne investitore

Svaka država teži stvaranju kvalitetnog poreznog sustava, koji se mora temeljiti na točno definiranim načelima s ciljem učinkovitijih i pravednijih ishoda u konačnici. Kako je i navedeno u načelima poreznog sustava Republike Hrvatske sami porezi su izuzetno bitni za financiranje svih rashoda, koji su potrebni za kvalitetan rad cjelokupnog državnog mehanizma s ciljem pružanja i osiguravanja usluga koje su društvu nužne. Bitno je istaknuti i važnost pravedne raspodjele poreznog tereta na porezne obveznike i utvrditi ranjive skupine građana

unutar društva s ciljem reduciranja poreznog tereta na tu skupinu ljudi. Sagledavajući sve bitne faktore i cjelokupni porezni sustav Republike Hrvatske možemo zaključiti kako postoje povoljni uvjeti koji imaju mogućnost privlačenja inozemnih investitora u određena gospodarska područja.

3.1.1. Državni porezi

Državni porezi predstavljaju najizdašnija sredstva koja služe za financiranje proračunom utvrđenih javnih izdataka I svaki građanin je obvezan podmiriti porez prema svojim ekonomskim mogućnostima.

Prema definiciji Porezne uprave, državni porezi Republike Hrvatske čine sljedeći porezi:

- „Porez na dodanu vrijednost
- Porez na dobit
- Posebni porezi i trošarine.” (Ministarstvo financija, 2021.).

3.1.2. Županijski porezi

Županijski porezi čine mehanizam prikupljanja financijskih sredstava koja služe za financiranje i osiguravanje kvalitetnog razvoja gospodarstva. Važno je napomenuti da županijski porezi pripadaju županijskim proračunima i predstavljaju neminovan dio državnih prihoda čiji porezni platac predstavlja fizička ili pravna osoba koja mora uplatiti dužni porez.

Prema definiciji Porezne uprave, županijski porezi Republike Hrvatske čine sljedeći porezi:

- „Porez na nasljedstva i darove
- Porez na cestovna motorna vozila
- Porez na plovila
- Porez na automate za zabavne igre.”(Ministarstvo financija, 2021.).

Kako je i navedeno županijski porezi su sredstva koja se koriste za financiranje razvoja gospodarstva unutar prostornih granica određene županije. Na temelju toga prikazana je tablica koja nam prikazuje sve vrste poreza i njihova obilježja.

Tablici 1. prikaz i pojašnjenje županijskih poreza prema elementima oporezivanja

	Porezni obveznik	Porezna osnovica/predmet oporezivanja	Iznos/stopa poreza
Porez na nasljedstva i darove	Fizička ili pravna osoba, odnosno nasljednik, kojoj je imovina darovana oporezuje.	Vrijednost darovane ili naslijeđene imovine na dan definiranja porezne obveze.	4%.
Porez na cestovna i motorna vozila	Pravna ili fizička osoba u čijem je vlasništvu osobni automobil, motocikl ili četverocikl.	Osobni automobili, motocikli i četverocikli prema starosti vozila i snazi motora. (Ne stariji od 10 godina).	- automobili (200,00 kn – 1.500,00 kn), - motocikl (50,00 kn – 1.200,00 kn), - laki četverocikli i četverocikli (30,00 kn – 140,00 kn).
Porez na plovila	Pravna ili fizička osoba koja u svojem vlasništvu posjeduje polovilo.	Plovila s kabinom ili bez kabine i ovisno o snazi motora i dužini plovila.	- plovila bez kabine (100,00 kn – 600,00 kn), - plovilo s kabinom na motorni pogon (200,00 kn – 5.000,00 kn), - plovila s kabinom i pogonom na jedra (200,00 kn – 4.000,00).

Izvor: izrada autora prema podacima Ministarstva financija

U Tablici 1. detaljno su prikazani svi porezni oblici koji spadaju u kategoriju županijskih poreza i sukladno tome sredstva koja se uplaćuju županiji.

3.1.3. Gradski ili općinski porezi

Gradski ili općinski porezi predstavljaju poseban stupanj autonomije u kontekstu donošenja odluka o upotrebi prihoda za financiranje javnih dobara i usluga na svom području. Nepohodno je istaknuti da gradske ili općinske jedinice vlasti ne mogu samostalno i direktno utjecati na visinu stope, vrste i porezne osnovice jer odluke o tome donosi središnja država.

Prema definiciji Porezne uprave, gradske ili općinske poreze Republike Hrvatske čine sljedeći porezi (Ministarstvo financija, 2021.):

- „Prirez porezu na dohodak
- Porez na potrošnju
- Porez na kuće za odmor
- Porez na promet nekretnina.” (Ministarstvo financija, 2021.).

Tablici 2. Prikaz i pojašnjenje gradskih ili županijskih poreza prema elementima oporezivanja.

	Porezni obveznik	Porezna osnovica/predmet oporezivanja	Iznos/stopa poreza
Prirez porezu na dohodak	Fizičke osobe koje su obveznici poreza na dohodak, ovisno o prebivalištu ili uobičajenom boravištu.	Iznos poreza na dohodak.	Stopu prireza propisuju općina ili grad, a ona može iznositi: - za općine do 10%, - za gradove s manje od 30.000 stanovnika do 12%, - za gradove s više od 30.000 stanovnika do 15%, - za Grad Zagreb do 18%.
Porez na potrošnju	Davatelji ugostiteljskih usluga.	Iznos prodajne cijene pića u koju nije uračunat PDV.	Stopu propisuju grad ili općina i ona iznosi do 3%.
Porez na kuće za odmor	Vlasnici kuća za odmor.	Četvorni metar korisne površine kuće za odmor.	5,00 kn/m ² – 15,00 kn/m ² .

Porez na korištenje javnih površina	Korisnici javnih površina.	Javna površina - grad ili općina propisuju što se smatra javnom površinom.	Visinu poreza određuju grad ili općina.
Porez na promet nekretnina	Stjecatelji nekretnina u RH, ako se ne obračunava PDV na to stjecanje.	Predmet oporezivanja: promet nekretnina na koji se ne obračunava PDV. Porezna osnovica: tržišna vrijednost nekretnine u trenutku nastanka porezne obveze.	3%

Izvor: izrada autora prema podacima Ministarstva financija

U Tablici 2. detaljno su prikazani svi porezni oblici koji spadaju u kategoriju gradskih/općinskih poreza i sukladno tome sredstva koja se uplaćuju u proračun.

3.1.4. Ostali porezi Republike Hrvatske

Zajednički porez predstavlja zakonsko definiranu raspodjelu poreza između države i lokalnih jedinica vlasti. Konkretno, prihod od poreza na dohodak se disperzira na 74% udjela općine, odnosno grada, 20% udjela županije i 6% udjela za decentralizirane funkcije (Narodne novine, 138/20).

- Porez na dohodak

Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću predstavljaju obvezne uplate čiji porezni platci su: fizička osoba koja je osvaja dobitak na temelju igranja lutrijskih igara i priređivač igara na sreću. Stope i osnovice za plaćanje navedenog poreza detaljno su prikazane na službenim stranicama Ministarstva financija.

- Lutrijske igre
- Igre u casinima
- Igre klađenja

Naknade za priređivanje nagradnih igara isplaćuje trgovačko društvo u iznosu od 5% ukupnog nagradnog fonda.

- Definirana uplata priređivača nagradnih igara u korist Hrvatskog crvenog križa

4. Porez na dobit u Republici Hrvatskoj

Porez na dobit je vrsta poreza koja trgovačka društva plaćaju na temelju ostvarene neto dobiti, koja je rezultat razlike između prihoda i rashoda. Potrebno je naglasiti kako je porez na dobit, porezni oblik čiju primjenu upotrebljavaju suvremene zemlje unutar svojih poreznih sustava. U drugim poreznim sustavima takva vrsta poreza zove se porez na dohodak trgovačkih društava, odnosno pravnih osoba.

Republika Hrvatska je primjenu poreza na dobit inicirala početkom 1994. godine unutar prve faze porezne reforme i do kraja 2000. godine istomeni porez je imao dvije značajne izmjene. Postoje četiri temeljna elementa poreza na dobit, a to su:

- Porezni obveznik
- Porezna osnovica
- Porezna stopa
- Porezne olakšice

4.1. Porezni obveznik kod poreza na dobit

Prema mišljenju autora „smatra da je definicija poreznog obveznika poreza na dobit s jedne je strane jednostavan, ali se isto tako može reći da je ona daleko od jednostavnog. Ova konstatacija je prihvatljiva stoga što je teško ne složiti se s ocjenom o jednostavnosti definicije obveznika ovog poreza, ako se poreznim obveznikom poreza na dobit označi društvo odnosno organizacija. No, sva jednostavnost takve definicije nestaje istovremeno s pitanjem o tome, kakve su, koje su to organizacije odnosno društva koja se tako lapidarno obilježavaju kao porezni obveznici poreza na dobit.” (Jelčić, 2001:27).

U Republici Hrvatskoj porezni obveznik plaćanja poreza na dobit jest:

- „Trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi
- Tuzemna poslovna jedinica inozemnog poduzetnika (nerezident)

- Fizička osoba koja utvrđuje dohodak na način propisan za samostalne djelatnosti prema propisima o oporezivanju dohotka ili koja počinje obavljati takvu samostalnu djelatnost ako izjavi da će plaćati porez na dobit umjesto poreza na dohodak
- Fizička osoba ako u prethodnom poreznom razdoblju ostvari ukupni primitak veći od 7.500.000,00 kuna
- Iznimno, tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) samouprave, tijela lokalne samouprave, Hrvatska narodna banka, državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije, ako obavljaju gospodarstvenu djelatnost, a neoporezivanje te djelatnosti bi dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, obveznici su poreza na dobit za tu djelatnost
- Svaki onaj poduzetnik ili njegov pravni sljednik koji se ne ubraja u poduzetnike nabrojane u točkama, a koji nije obveznik poreza na dohodak prema propisima o oporezivanju dohotka i čija se dobit ne oporezuje drugdje.” (Ministarstvo financija, 2021.).

4.2. Porezna osnovica kod poreza na dobit

Porezna osnovica kod poreza na dobit predstavlja dobit koja se propisuje na temelju razlike prihoda i rashoda prije izračuna poreza na dobit, uvećana i reducirana sukladno odredbama Zakona o porezu na dobit.

4.3. Porezna stopa kod poreza na dobit

Porezna stopa kod poreza na dobit predstavlja udio porezne osnovice, koji će umanjiti poreznu osnovicu nakon što porezni obveznik podmiri obveze prema državi.

Na temelju aktualnih zakonskih rješenja, porez na dobit se plaća na temelju definiranih poreznih osnovica po stopama:

- „10% ukoliko su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi do 7.500.000,00 kuna, ili

- 18% ukoliko su u poreznom razdoblju ostvareni prihodi jednaki ili veći od 7.500.000,01kuna.” (Ministarstvo financija, 2021.).

5. Porez na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj

Porez na dodanu vrijednost je vrsta poreza koji oporezuje sredstva namijenjena širokoj potrošnji. Bitno je naglasiti da se zaračunava u svakoj fazi prometa, odnosno prodaje roba i usluga uzimajući u obzir isključivo iznos dodane vrijednosti. Republika Hrvatska je upotrebu poreza na dodanu vrijednost inicirala početkom 1998. godine.

Kesner-Škreb (1995) smatra da dodana vrijednost može se razumjeti kao razlika između vrijednosti prodaje proizvedenih dobara i usluga, i vrijednosti kupovina inputa kojima su ta dobra i usluge proizvedeni. Odnosno dodana vrijednost je vrijednost koju proizvođač dodaje inputima prije nego li ih proda kao nove proizvode.

5.1. Porezni obveznik kod poreza na dodanu vrijednost

„Obveznik poreza na dodanu vrijednost je svaka osoba koja samostalno obavlja bilo koju gospodarsku djelatnost, bez obzira na svrhu i rezultat obavljanja te djelatnosti. Gospodarska djelatnost je svaka djelatnost proizvođača, trgovaca ili osoba koje obavljaju usluge, uključujući rudarske i poljoprivredne djelatnosti te djelatnosti slobodnih zanimanja.” (Ministarstvo financija, 2021.).

5.2. Porezna osnovica kod poreza na dodanu vrijednost

Porezna osnovica poreza na dodanu vrijednost predstavlja razliku između prodajne cijene koju trgovac obračunava i tržišne vrijednosti isporučenih dobara, umanjenu za iznos poreza na dodanu vrijednost koja je ukomponirana unutar marže.

5.3. Porezna stopa kod poreza na dodanu vrijednost

Na temelju aktualnih zakonskih rješenja, porez na dodanu vrijednost se plaća na osnovu definiranih poreznih osnovica po stopama:

- „25% opća stopa poreza na dodanu vrijednost

- 5% oporezuju se kruh, mlijeko, knjige, lijekovi i medicinska oprema, kino ulaznice, dnevne novine te znanstveni časopisi
- 13% oporezuju se usluge smještaja u hotelima ili objektima slične namjene, ugostiteljske usluge, novine i časopisi koji izlaze periodično, jestiva ulja i masti biljnog i životinjskog podrijetla, dječja hrana, isporuka vode, šećer, ulaznice za koncerte.”
(Ministarstvo financija, 2021.)

6. Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj

Porez na dohodak je najtipičniji oblik izravnih poreza. Obveznik ga plaća unaprijed i neovisan je o potrošnji samog dohotka, već se oslanja na oporezivanje ukupno stečenog dohotka. Unutar poreznog sustava, porez na dohodak zauzima središnje mjesto zato što je značajan instrument fiskalne politike, odnosno mehanizam politike raspodjele i politike rasta. Porez na dohodak je vrlo složen porezni oblik zbog toga što se javljaju mnogi problemi prilikom njegovog utvrđivanja, kao primjer možemo navesti brojne olakšice i oslobođenja koje otežavaju postupak oporezivanja jer se uzimaju u obzir pri obračunu poreza.

Osim toga njegova provedivost je izuzetno skupa jer zahtijeva veliku administraciju te komplicirana jer se vodi računa o svakom obvezniku pojedinačno. Porez na dohodak prikuplja se od dohotka osobe koja snosi porezni teret, a zbog velike financijske izdašnosti, svaka država teži većem broju obveznika ovog poreza. Smatra se pravednijim jer porezne obveznike s manjim primanjima oporezuje s manjim poreznim stopama, dok za one s većim primanjima vrijedi i veća porezna stopa. Porez na dohodak se smatra „najosobnijim osobnim porezom“ jer uvelike zadire u intimu svakog poreznog obveznika.

Porez na dohodak prvobitno se zvao glavarina. Uveden je prvo u Engleskoj 1798. godine pod nazivom „Aid and Contribution Tax“, radi potrebe financiranja rata protiv Napoleona. Nakon Engleske, uvela ga je i Pruska, a poslije raširio po svim ostalim europskim zemljama. U Jugoslaviji je u porezni sustav porez na dohodak uveden tek 1959. godine (Nastavni materijali predavanja, iz kolegija Javne Financije, 2021.).

U Republici Hrvatskoj je koncem 1993. godine uveden Zakon o porezu na dohodak, a primjenjuje se od 01.01.1994. Od 1994. zakon je doživio mnogobrojne izmjene i dopune, a posljednja je bila upravo 2019. godine, koja će na snazi biti od 1. siječnja 2020.

Najvažnije izmjene Zakona o porezu na dohodak odnose se na povećavanjem iznosa osobnog odbitka s 3.800,00 kn na 4.000,00 kn i umanjenje godišnjeg poreza na dohodak fizičkim osobama do 25. godine života za 100% i osobama od 26 do 30 godina života za 50% razmjernog dijela porezne obveze obračunane na dio porezne osnovice na koju se plaća godišnji porez po stopi od 24%, a odnosi se na dohodak od nesamostalnog rada (plaću). Tako država smanjuje porezno opterećenje radnika, radi na poboljšanju tržišta rada i poduzetničke klime u zemlji, potiče zapošljavanje i smanjuje poreznu evaziju. Dužnik poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj je svaka fizička osoba koja stječe dohodak. Dohodak može ostvarivati i

više fizičkih osoba, naprimjer kao supoduzetnici zajedničkim izvršavanjem samostalne djelatnosti ili kao suvlasnici zajedničkim ostvarivanjem dohotka od imovine i imovinskih prava. Tada, svaki porezni obveznik, odnosno svaka fizička osoba pojedinačno plaća porez na dohodak na dio zajedničkog dohotka koji joj pripada.

Drugim riječima, porezni obveznik je pojedinac, a ne poduzeće. Osim osoba koje ostvare dohodak, porezni obveznik je i nasljednik za sve porezne obveze koje proizlaze iz dohotka što ga je ostavitelj postigao do svoje smrti. Istodobno, nasljednik je i porezni obveznik za dohodak koji mu pritiče iz naslijeđenih izvora dohotka.

Poreznim obveznicima u Republici Hrvatskoj smatraju se i rezidenti i nerezidenti. Rezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prijavljeno prebivalište ili uobičajeno boravište i fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište ni uobičajeno boravište, ali je zaposlena u državnoj službi Republike Hrvatske i na osnovu toga dobiva plaću. Nerezident je osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, ali bitno je naglasiti da je riječ o fizičkoj osobi. U Republici Hrvatskoj navedena osoba ostvaruje dohodak koji se oporezuje prema odredbama Zakona o porezu na dohodak.

Raspodjela poreza na dohodak je definirana Zakonom o financiranju jedinica lokalne i regionalne samouprave. Porez na dohodak svrstava se skupini zajedničkih poreza, stoga se na temelju toga dijeli između države, općine, grada i županije, izuzev prihoda od poreza na dohodak po osnovi kamata na štednju što je prihoda državnog proračuna.

Raspodjela poreza na dohodak:

- „županijski proračun – 20%
- gradski/općinski proračun – 74%
- decentralizirane funkcije (zdravstvena zaštita, socijalna sigurnost, osnovno obrazovanje, vatrogasna služba) – 6%.” (Narodne novine 127/17, 138/20).

6.1. Dohodak koji se oporezuje prema izvoru dohotka

„Porezom na dohodak oporezuje se svaka fizička osoba, domaća i inozemna, koja ostvaruje dohodak na području Republike Hrvatske. Domaći obveznik mora imati prebivalište ili uobičajeno boravište u Hrvatskoj, a inozemni porezni obveznik je fizička osoba koja samo

ostvaruje dohodak u Hrvatskoj ili je zaposlena u državnoj službi Republike Hrvatske.” (Jelčić, 2001:307).

Prema Zakonu o porezu na dohodak, dohodak koji se oporezuje prema izvoru dohotka jest:

- „dohodak od nesamostalnog rada,
- dohodak od samostalne djelatnosti,
- dohodak od kapitala,
- dohodak od imovine i imovinskih prava,
- drugi dohodak.” (Narodne novine 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20).

6.2. Porez na dohodak od nesamostalnog rada

Nesamostalan rad je onaj unutar kojeg zaposlenik, odnosno radnik, radi prema naputcima poslodavca. Zaposlenik ne preuzima poslovni rizik, a u posao isključivo ukomponira samo svoj rad, dok poslodavac utvrđuje uslove rada kao što su vrsta, mjesto i vrijeme rada. Dohodak od nesamostalnog rada je razdioba između svih oblika primitaka i izdataka nastalih tijekom istog poreznog razdoblja. Primitke od nesamostalnog rada čine plaće i mirovine.

Dohodak od nesamostalnog rada po osnovi isplaćene plaće je ukupni primitak koji radnik postigne u zemlji ili inozemstvu umanjen za doprinose iz plaće. Porezna osnovica se utvrđuje da se navedena razlika umanji i za osobni odbitak koji je 4.000,00 kn mjesečno i može se uvećati ovisno o životnim okolnostima (broj uzdržanih članova obitelji, invaliditet). Doprinosi za mirovinske osiguranje iz plaće iznose 20% od bruto plaće (15% za mirovinsko osiguranje i 5% za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje).

Zaposlenik je obveznik plaćanja doprinosa iz plaće za zdravstveno osiguranje, doprinos za zapošljavanje i zaštitu na radu. Stopa poreza iznosi 20% za plaće čija je porezna osnovica manja od 30.000,00 kn, a za one čija je porezna osnovica veća od 30.000,00 kn porezna stopa iznosi 30%. Osim plaćanja poreza na dohodak, zaposlenik je obveznik i prireza porezu na dohodak, koji se u RH formira prema utvrđenoj poreznoj stopi koja za općine iznosi 10%, gradove do 30 000 stanovnika 12%, gradove iznad 30 000 stanovnika 15% i Grad Zagreb 18% (Ministarstvo financija, 2021.). Sve naveden doprinose uplaćuje poslodavac. Dohodak od nesamostalnog

rada po osnovi isplaćene mirovine je ukupni primitak umirovljenika umanjen za iznos uplaćenog dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje iz mirovine.

Obveza obračuna, obustave i uplate poreza na dohodak, prireza i doprinosa odnosi se na isplatitelja mirovine. Porez na dohodak od nesamostalnog rada isplaćuje se na iznos mirovine umanjen za eventualno uplaćene doprinose i osobni odbitak. Osobni odbitak umirovljenika iznosi 4.000,00 kn mjesečno, a može biti uvećan ovisno o životnim okolnostima. Porez na dohodak plaća se na poreznu osnovicu po poreznoj stopi od 20% ili 30%, ovisno o visini oporezivog dijela mirovine. Na obiteljske mirovine isplaćene djeci nakon smrti roditelja ne plaća se porez na dohodak.

6.3. Porez na dohodak od samostalne djelatnosti

Samostalnom djelatnošću se smatraju sve djelatnosti koje imaju odrednice samostalnosti, a za cilj imaju dugotrajno stjecanje dobitka. Dohodak od samostalne djelatnosti predstavlja dohodak od obrta, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva. Dohodak se utvrđuje na temelju informacija iz poslovnih knjiga.

Obrti podrazumijevaju razne proizvođačke, trgovačke, uslužne i slične djelatnosti koje su određene Zakonom o obrtu. Obrtničkom djelatnošću se smatra i prodaja više od tri nekretnine ili imovinskih prava iste vrste u razdoblju od pet godina. Slobodna zanimanja obavljaju, na primjer, liječnici, veterinari, pravnici, javni bilježnici, novinari, prevoditelji, tumači revizori, porezni savjetnici, stečajni upravitelji, inženjeri, arhitekti, umjetnici, znanstvenici, književnici, izumitelji i slični.

Osobe koje se bave slobodnim zanimanjima, kao i osobe koja se bavi djelatnostima poljoprivrede i šumarstva plaćaju porez na dohodak ako su obveznici PDV-a. Dohodak od samostalne djelatnosti se utvrđuje na razlici između ukupnih primitaka i ukupnih izdataka te iznosa plaća zaposlenih osoba. Poreznu osnovicu poreza na dohodak predstavlja dohodak umanjen za preneseni gubitak i osobni odbitak, a porez na dohodak se plaća na poreznu osnovicu po poreznoj stopi od 20% ili 30%, ovisno o visini porezne osnovice.

Osim obveznika poreza kojima se dohodak definira prema poslovnim knjigama na osnovi razlike između primitaka i izdataka, postoji i mogućnost paušalnog oporezivanja za one

obrtnike, slobodna zanimanja i osoba koji se bave poljoprivredom i šumarstvom, a koji nisu obveznici PDV-a. U tom slučaju dohodak se utvrđuje ovisno o visini primitaka za obračunsko razdoblje.

6.4. Porez na dohodak od kapitala

Dohotkom od kapitala podrazumijevaju se svi primici koje porezni obveznik ostvari od kamata na sve vrste štednje po stopi od 10%, primici od izuzimanja imovine i korištenje usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, a kapitalni dobiti, udjeli dobiti članova uprave ili zaposlenika ostvareni dodjelom ili opcijском kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su realizirani u određenom u poreznom razdoblju. Porezi na dohodak plaćaju se na poreznu osnovicu po stopama od 20% ili 30% i ne umanjuju se za osobni odbitak.

6.5. Porez na dohodak od imovine i imovinskih prava

Dohodak od imovine i imovinskih prava je dohodak koji je porezni obveznik postigao na temelju najma ili zakupa nekretnina ili pokretnina, „ iznajmljivanjem stanova, soba ili postelja putnicima i turistima i organiziranja kampova, primitaka od vremenski ograničenog ustupa autorskih prava, prava industrijskog vlasništva i drugih imovinskih prava u skladu s posebnim propisima, primitaka od otuđenja nekretnina i imovinskih prava i izdataka koji su poreznom obvezniku u poreznom razdoblju nastali u svezi s tim primicima.” (Ministarstvo financija, 2021.).

Porezna osnovica dohotka od najamnine ili zakupnine dobije se tako da se svota umanjuje za 30% izdataka, a zatim oporezuje stopom od 10%. Porezna osnovica se ne umanjuje za osobni odbitak.

6.6. Porez na dohodak od osiguranja

Dohodak ostvaren putem osiguranja predstavljaju svi primici u visini i porezno prihvaćenih premija životnog osiguranja s elementima štednje, dopunskog i privatnog zdravstvenog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja. Ako dođe do otkupa polica životnog ili dobrovoljnog mirovinskog ili prestanka osiguranja dohotkom se smatra obračunati iznos za isplatu po ugovoru osiguranja, ako je manji od ukupnih uplaćenih i porezno prihvaćenih premija osiguranja. Porezne osnovice oporezuju se stopom od 10% i ne umanjuju se za osobni odbitak.

6.7. Porez na drugi dohodak

Pod drugi dohodak pripadaju svi ostali primici koji se ne podrazumijevaju kao primicima od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, kapitala, imovine i imovinskih prava te osiguranja.

Doprinos za mirovinsko osiguranje iznosi 20%, od čega je 15% za I. stup kojeg plaća poslodavac, dok posloprimac plaća 5% za II. stup. Doprinos za zdravstveno osiguranje iznosi 15% i snosi ih poslodavac. Porezna osnovica se ne umanjuje za osobni odbitak, a osnovica se oporezuje po poreznoj stopi od 20%.

Primici od kojih se utvrđuje drugi dohodak:

- „primici članova predstavničkih i izvršnih tijela državne vlasti ili jedinica lokalne i područne samouprave za rad izvan radnog odnosa i kad po toj osnovi nisu osigurani
- primici članova skupština i nadzornih odbora trgovačkih društava, upravnih odbora, upravnih vijeća, članova povjerenstava i odbora za rad izvan radnog odnosa
- primici sudaca porotnika koji nemaju svojstvo djelatnika u sudu
- primici od autorskih naknada što su isplaćene prema Zakonu o autorskom pravu
- primici sportaša
- primici za djelatnost izvan radnog odnosa trgovačkih putnika, agenata, akvizitera, sportskih sudaca i delegata, tumača i prevoditelja, turističkih djelatnika, konzultanata, sudskih vještaka
- primici u naravi izvan radnog odnosa (korištenje zgrade, prometnih sredstava, povoljnije kamate pri odobravanju kredita i sl.)
- nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i učenja iznad 1.750,00 kn/mjesečno

- stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje iznad 1.750,00 kn/mjesečno - djelatnost članova skupština i nadzornih odbora. ” (Porezna uprava, 2021.).

6.8. Porezni obveznik kod poreza na dohodak

Poreznim obveznik smatra se svaka fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Ako je riječ o slučaju unutar kojeg više fizičkih osoba ostvaruje dohodak zajedno, poreznim obveznikom se smatra svaka fizička osoba zasebno i to za svaki individualni udio u zajednički ostvarenom dohotku. Porezne obveznik možemo kategorizirati unutar dvije skupine, mogu biti tuzemni ili inozemni. Tuzemnim poreznim obveznikom smatrana je ona fizička osoba s prebivalištem ili boravištem u Republici Hrvatskoj. Ona fizička osoba koja nema prebivalište ili boravište u tuzemstvu, ali je zaposlena u državnoj službi također se smatra tuzemnim poreznim obveznikom. Ako neka fizička osoba u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji prema Zakonu podliježe oporezivanju, a da pri tome nema prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj, smatra se inozemnim poreznim obveznikom.

6.8.1. Porezna osnovica

Osnovica poreza na dohodak kod tuzemnog poreznog obveznika predstavlja kumulativni iznos dohotka kojega istoimeno porezni obveznik ostvari u tuzemstvu i u inozemstvu putem obavljanja poslova, reduciran za onaj iznos plaća novozaposlenih i poticajnih sredstava u pogledu nagrada učenicima za vrijeme obavljanja praktičnog rada i naukovanja, umanjen za preneseni gubitak i reduciran za osobni odbitak. Osnovica poreza na dohodak inozemnog poreznog obveznika predstavlja cjelokupni iznos dohotka kojeg porezni obveznik realizira u tuzemstvu, umanjen za gubitak koji je prenesen i za osobni odbitak koji je također reduciran.

6.8.2. Osobni odbitak

Osobni odbici predstavljaju iznos dohotka koji nije oporezivi, to jest koji smanjuju poreznu osnovicu jer promatrajući sa stajališta pravednosti smatra se da ne treba oporezivati dohodak koji se koristi za podmirivanje osnovnih životnih potreba poreznog obveznika, tzv. egzistencijalni minimum. Porezni obveznik ima mogućnost ostvarivanja prava na osobni

odbitak po osnovi uzdržavanih članova uže obitelji i uzdržavane djece, ako uzdržavani član ili uzdržavano dijete na godišnjoj razini ne ostvaruje oporezive primitke, neoporezive primitke i druge primitke koji se ne smatraju dohotkom veće od 15.000,00 kn (od 1.01.2020. godine). Pri tome, u obzir se ne uzimaju primici prema posebnim propisima po osnovi socijalnih potpora, doplatka za djecu, primitaka za opremu novorođenog djeteta, potpora za novorođenče i obiteljskih mirovina nakon smrti roditelja. Ako porezni obveznik, član obitelji ili dijete kojeg on uzdržava ima tjelesno oštećenje na temelju čega se smatra invalidom (utvrđuje se rješenjem donesenim prema različitim propisima), porezni obveznik ima pravo na osobni odbitak ovisan o postotku invalidnosti.

U Republici Hrvatskoj osobni odbitak se dijeli u tri kategorije, ovisno o prebivalištu ili privremenom boravištu:

1. „osobni odbitak izvan potpomognutih područja i područja Grada Vukovara,
2. osobni odbitak potpomognutih područja
3. osobni odbitak područja Grada Vukovara.” (Ministarstvo financija, 2021.)

Potpomognuta područja i područja Grada Vukovara nalaze se u posebnim kategorijama jer se na tim područjima primjenjuje uvećani osobni odbitak. Ako porezni obveznik s prebivalištem na potpomognutim područjima i području Grada Vukovara uzdržava članove uže obitelji ili djecu, također s prebivalištem na ovim područjima, osobni odbitak za uzdržavane članove i djecu određuje se prema uvećanom osobnom odbitku.

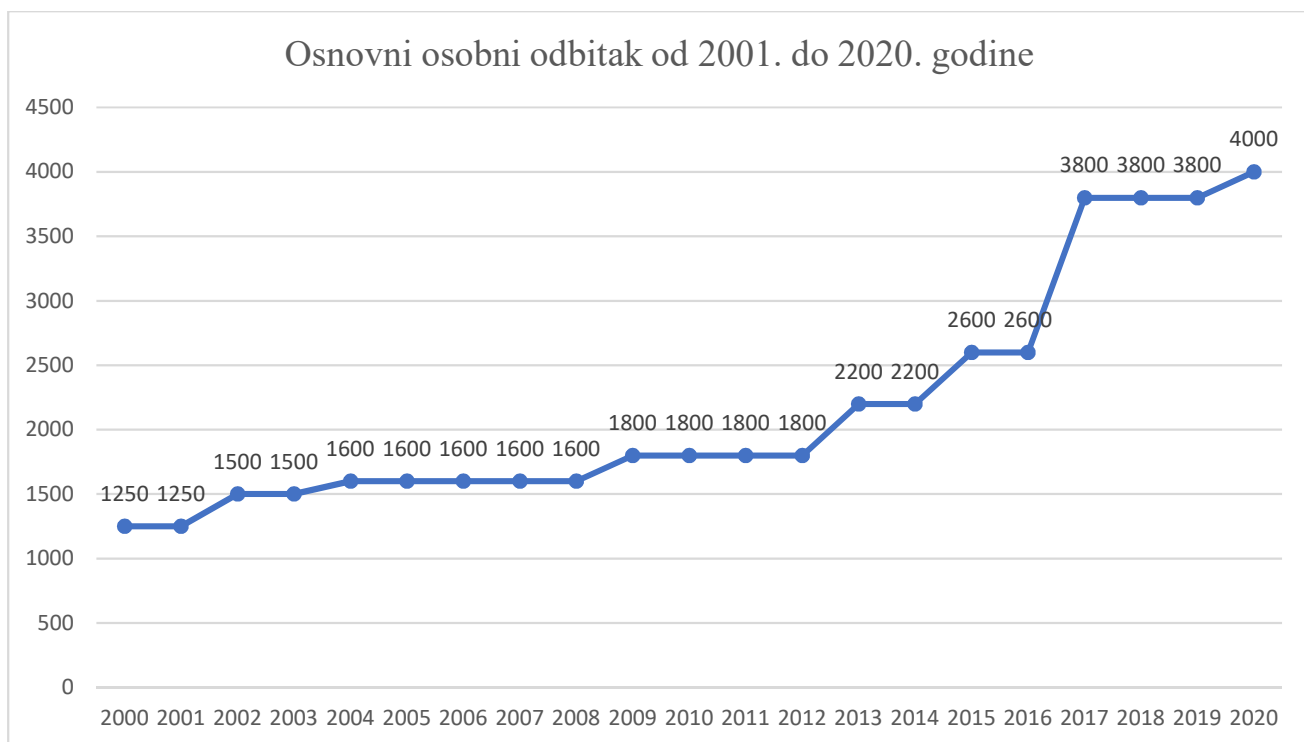
U Tablici 3. prikazani su osobni odbici prema vrstama, koji se priznaju kod obračuna plaća i drugih oporezivih primitaka, a za područja izvan potpomognutih područja i područja Grada Vukovara.

Tablica 3. Osobni odbitak koji se priznaje kod obračuna plaća i drugih oporezivih primitaka za područja izvan potpomognutih područja i područja Grada Vukovara.

Vrsta osobnog odbitka	Koeficijent	Mjesečni odbitak	Godišnji odbitak
Osnovni osobni odbitak	1,6	4.000,00	48.000,00
D.1. - Osobni odbitak za 1.dijete	0,7	1.750,00	21.000,00
D.2. - Osobni odbitak za 2.dijete	1,0	2.500,00	30.000,00
D.3. - Osobni odbitak za 3.dijete	1,4	3.500,00	42.000,00
D.4. - Osobni odbitak za 4.dijete	1,9	4.750,00	57.000,00
D.5. - Osobni odbitak za 5.dijete	2,5	6.250,00	75.000,00
D.6. - Osobni odbitak za 6.dijete	3,2	8.000,00	96.000,00
D.7. - Osobni odbitak za 7.dijete	4,0	10.000,00	120.000,00
D.8. - Osobni odbitak za 8.dijete	4,9	12.250,00	147.000,00
D.9. - Osobni odbitak za 9.dijete	5,9	14.750,00	177.000,00
D.10. - Osobni odbitak za 10.dijete	7,0	17.500,00	210.000,00
U – Osobni odbitak za uzdržavanog člana	0,7	1.750,00	21.000,00
I – Osobni odbitak za invalidnost	0,4	1.000,00	12.000,00
I* - Osobni odbitak za 100% invalidnost	1,5	3.750,00	45.000,00

Izvor: izrada autora prema Isplate.info

U grafikonu 1. prikazan je kronološki tijek osobnog odbitka u razdoblju od 2001. do 2020. koji se priznaje kod obračuna plaće i ostalih bruto primitaka iz radnog odnosa (zaposlenika), obračuna mirovina i ostalih vrsta bruto primitaka po osnovi nesamostalnog rada.

Grafikon 1. Kronološki tijek osobnog odbitka u razdbolju od 2001. do 2020. godine.

Izvor: izrada autora prema Isplate.info

6.8.3. Stope poreza na dohodak

Novi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak stupio je na snagu 1. siječnja 2021. godine, a donesen je od strane Vlade Republike Hrvatske. Izmjene koje su se javile kod obračuna plaće odnose se na prethodno spomenuti osobni odbitak koji je do tog datuma iznosio 3.800,00 kn, dok sada iznosi 4.000,00 kn, ali i na porezne razrede za obračun poreza na dohodak, dok su porezne stope sa starih 12%, 24% i 36% zamijenjene novim poreznim stopama od 10%, 20% i 30%.

U Tablici 2. prikazani su novi porezni razredi za obračun poreza na dohodak koji se primjenjuju od 1. siječnja 2021. godine, sukladno izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak.

Tablica 4. Porezni razredi za obračun poreza na dohodak

Vrsta dohotka	Stara stopa	Nova stopa
Dohodak od nesamostalnog rada (plaća)	24% do 30.000,00kn (mjesečno) 36% iznad 30.000,00kn (mjesečno)	20% do 30.000,00kn (mjesečno) 30% iznad 30.000,00kn (mjesečno)
Drugi dohodak	24%	20%
Dohodak od najma (zakupa)	12%	10%
Dohodak od imovinskih prava	24%	20%
Dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava	24%	20%
Dohodak od kapitala po osnovi kamata	12%	10%
Dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga	36%	30%
Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka	12%	10%
Dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica	24%	20%
Dohodak od kapitala po osnovi dividendi i udjela u dobitku	12%	10%
Drugog dohotka po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena	54%	60%
Godišnji porez na dohodak	24% do 360.000,00kn 36% iznad 360.000,00kn	20% do 360.000,00kn 30% iznad 360.000,00kn

Izvor: izrada autora prema RRiF-u

Kod poreza na dohodak povrh poreza plaća se i prirez kao dodatni porez koji ide gradu ili općini. Visina prireza određena je od strane grada ili općine. Općina, odnosno grad ima pravnu mogućnost da obveznicima poreza na dohodak sa svoga prostornog područja propiše plaćanje prireza prema sljedećim stopama:

- „Općina do 10%
- Grad ispod 30.000 stanovnika do 12%
- Grad iznad 30.000 stanovnika do 15%
- Grad Zagreb do 18%.” (Ministarstvo financija, 2021.).

6.9. Obračun doprinosa kod plaća

Doprinosi su sredstva koja idu državi, a za razliku od poreza, doprinosi se upotrebljavaju za točno definirane i planirane izdatke države. Postoje dvije grupe doprinosa, doprinosi na plaću i doprinosi iz plaće. Osnovna razlika je u tome što doprinose na plaću za svakog djelatnika uplaćuje poslodavac, dok doprinose iz plaće plaća sam djelatnik iz zarađene plaće.

Doprinosi na plaću su doprinos za zdravstveno osiguranje koji iznosi 15%, doprinos za zaštitu zdravlja na radu koji iznosi 0,5% te doprinos za zapošljavanje. Doprinos za zapošljavanje iznosi 1,7% za one poslodavce koji imaju više od 20 zaposlenih, a 1,6% + 0,1% za one poslodavce koji također imaju više od 20 zaposlenih, a da pritom ne moraju zaposliti invalide, te za poslodavce koji moraju i jesu zaposlili invalidne osobe.

Za poslodavce koji moraju, a nisu zaposlili invalidne osobe doprinos za zapošljavanje iznosi 1,6%+0,2% (Ministarstvo financija, 2021.). Doprinosima iz plaće smatraju se doprinosi za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti i na temelju individualne kapitalizirane štednje.

6.9.1. Primjer obračuna plaće

Prilikom obračuna plaće treba na umu imati odredbe Zakona o doprinosima i Zakona o porezu na dohodak.

Tablica 5. Obračun plaće radnika

Izračun plaće za 2021. godinu			
Ukupan trošak:			6.999,00
Doprinosi NA ukupno:			990,00
Zdrastveno osiguranje (16.5%)	6.000,00	16,5%	990,00
Bruto:			6.000,00
Doprinosi IZ ukupno:			1.200,00
Doprinos za mirovinsko 1. stup (15%)	6.000,00	15%	900,00
Doprinos za mirovinsko 2. stup (5%)	6.000,00	5%	300,00
Dohodak:			4.800,00
Osobni dohodak:			4.000,00
Porez i prirez ukupno:			188,80
Ukupno porez:	800,00		160,00
Porez (20%)	800,00	20%	160,00
Porez (30%)	0,00	30%	0,00
Prirez (18%)	160,00	18%	28,80
Neto:			4.611,20

Izvor: izrada autora prema Isplate.info

Uvidom u Tablicu 5. može uvidjeti određene izmjene izračuna plaće za 2021.godinu. koji se očituju prvenstveno u visini osobnog odbitka koji iznosi 4.000,00 kn i visina poreznih stopa koje se primjenjuju unutar obračuna.

7. Analiza i usporedba poreznih prihoda u Republici Hrvatskoj

U tablici 4. prikazani su prihodi državnog proračuna Republike Hrvatske u 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godini. Također su prikazani ukupni prihodi od poreza te od poreza na dohotke.

Tablica 6. Ukupni prihodi, prihodi od poreza i prihodi samo od poreza na dohodak državnog proračuna Republike Hrvatske u 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godini (u milijunima kuna).

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Prihodi poslovanja	114.044,48	109.110,87	122.060,09	128.230,58	135.299,73
Prihodi od poreza	63.074,04	68.014,77	75.243,89	75.304,42	78.518,08
Porez i prerez na dohodak	1.401,94	2.068,37	2.014,58	1.126,46	1.506,56
Porez i prerez na dohodak od nesamostalnog rada	1.561,89	1.561,35	1.482,40	741,98	841,78
Porez i prerez od dohodak od samostalnog rada	140,73	174,21	193,93	89,77	89,87
Porezi i prerez na dohodak od imovine i imovinskih prava	43,10	62,50	77,53	36,41	46,43
Porez i prerez na dohodak od kapitala	73,12	316,38	398,61	216,88	316,58
Porez i prerez od dohodak po godišnjoj prijavi	149,27	70,14	78,29	48,43	45,33
Porez i prerez na dohodak utvrđen u postupku nadzora za prethodne godine	1,83	3,13	1,86	-0,082	-0,018
Povrat poreza i prirereza na dohodak po godišnjoj prijavi	-568,01	-119,58	-218,05	-6,95	-10,86

Izvor: izrada autora prema Ministarstvu financija

Iz tablice 4. vidljivo je da u promatranom razdoblju najveći prihod državnog proračuna u Republici Hrvatske ostvaren u 2019. godini, a najmanji u 2016. Zanimljivo je da je upravo u 2019. ostvaren najveći prihod od poreza. Najveći prihod od poreza na dohodak ostvaren je u 2016. godini. Vidljivo je da su porez i prerez na dohodak po izvorima dohotka najveći od nesamostalnog rada, a 2015. godine je iznosio 1,561,894,130.81 kuna što je ujedno i najveći dohodak od nesamostalnog rada u posljednjih pet godina.

Povrat poreza i prireza na dohodak po godišnjoj prijavi se tijekom godina smanjivao te postigao najnižu razinu od -6,949,023.63 kune u 2018. godine te značajan porast u 2019. godini u ukupnom iznosu od -10,859,133.64 kune.

Tablica 7. Ukupni prihodi od poreza na dobit i poreza na dodanu vrijednost u vremenskom razdoblju od 2015. do 2019. godine (u milijunima kuna).

	Prihodi od porez na dobit	Prihodi od poreza na dodanu vrijednost	% promjena prihoda od poreza na dobit	% promjena prihoda od PDV-a
2015.	6.244	43.577	-	-
2016.	7.187	45.218	15,12	3,77
2017.	8.266	47.616	15,01	5,30
2018.	8.487	51.561	2,68	8,28
2019.	8.789	56.321	3,44	8,45

Izvor: izrada autora prema Ministarstvu financija

U Tablici 7. je vidljivo kako svake godine prihodi od poreza na dodanu vrijednost se povećavaju u odnosu na prethodne godine. Bitno je naglasiti kako povećanje prihoda od poreza na dodanu vrijednost je bilo manje 2018. i 2019. godine temeljem postotnih promjena iskazanih u tablici. Djelomična se situacija pojavljuje i kod poreza na dobit, sukladno podacima iz navedene tablice. Rezultat takvih pojava se očituje u poreznim reformama koje su bila aktualne u tom razdoblju.

8. Rasprava

Kroz rad je ustanovljeno da se tijekom razdoblja porezni sustav Republike Hrvatske iznimno promijenio u pogledu rasterećenja građana od poreznih nameta. U prilog tome govore nam i sama smanjenja poreza koja su detaljno opisana unutar rada. Provedbom takve porezne politike osigurava se kvalitetni razvoj gospodarstva, koji će osigurati i kreirati nova radna mjesta.

Bitno je za naglasiti da porezni sustav Republike Hrvatske je izuzetno složen zbog svojih stalnih izmjena i dopuna tijekom razdoblja, te kao takav dovodi u pitanje svoju efikasnost i stabilnost. Vlada Republike Hrvatske pokušava kreirati sustav koji će temeljiti na suvremenim i zakonsko reguliranim zakonima s ciljem poboljšanja kvalitete života u Republici Hrvatskoj.

Nameće se pitanje, jesu li potrebne tolike enormne količine sredstva za financiranje javnog sektora čiji izvori sredstava potječu od građana? Javnom sektoru Republike Hrvatske potrebne su velike reforme kako bi se izbjeglo preveliko opterećenje građana, koji plaćaju različite vrste nameta s ciljem financiranja istoimenog sustava.

Tablica 8. Prikaz poreznih promjena/reformi u razdoblju od 2015. do 2020. godine.

	Promjene/reforme poreza na dodanu vrijednost	Promjene/reforme poreza na dobit	Promjene/reforme poreza na dohodak
2015.	<ul style="list-style-type: none">*Ukidanje obveze podnošenja konačnog obračuna PDV-a (PDV-K)* Obveza ispravka pretporeza za zalihe dobaraSuspendiranje PDV identifikacijskog broja* Snižena stopa za lijekove na 5%	<ul style="list-style-type: none">*Odredbe Direktive Vijeća 2014/86/EU* Novi kriteriji za korištenje olakšice za reinvestiranu dobit	<ul style="list-style-type: none">*povećanje mjesečnog osnovnog osobnog odbitka za porezne obveznike s potpomognutih područja i područja Grada Vukovara: I. skupina potpomognutih područja i grad Vukovar - s 3.200,00 kn na 3.500,00 kn II. skupina potpomognutih područja - s 2.700,00 kuna na 3.000,00 kuna

2016.	-	-	-
2017.	<p>*primjena stope PDV-a od 13% (<i>osim hrane za kućne ljubimce</i>)</p> <p>*primjena stope od 25% na ugostiteljske usluge i bijeli šećer</p>	<p>*smanjena porezna stopa s 20% na 18%</p> <p>*mogućnost paušalnog oporezivanja gospodarske djelatnosti neprofitnih organizacija</p> <p>*mjera otpisa zatečenih NPL-ova</p>	<p>*utvrđivanje dohotka kao godišnjeg i konačnog dohotka</p> <p>* povećan iznos za status uzdržavanog člana s 13.000,00 na 15.000,00 kn</p> <p>* povećan osnovni osobni odbitak s 2.600,00 kn na 3.800,00 kn</p> <p>*ukinuta ograničenja za mogućnost paušalnog oporezivanja obrtnika</p>
2018.	<p>*omogućen odbitak 50% pretporeza za nabavu ili najam osobnih automobile</p> <p>*povećan prag za ulazak u sustav PDV-a na 300.000,00 kn</p> <p>*propisana obračunska kategorija PDV-a pri uvozu određenih strojeva i opreme</p>	-	<p>*uveden neoporeziv primitak - novčana nagrade za radne rezultate do 5.000,00 kn godišnje</p>
2019.	<p>*primjena snižene stope PDV-a 13%</p> <p>*primjena snižene stope PDV-a od 5% na sve lijekove (<i>na recept ili bez njega</i>)</p> <p>* obvezatni upis u sustav PDV tijekom godine</p> <p>* usklađenje s EU stečevinom</p>	<p>*usklađenje s dijelom Direktive EU</p> <p>*primjena EU popisa nekooperativnih jurisdikciji</p> <p>*pojednostavljuje se postupak oporezivanja nastupa inozemnih umjetnika i sportaša</p>	<p>*širenje primjene stope od 24% - godišnje na poreznu osnovicu do 360.000,00 kn</p> <p>*ukidaju se odredbe o dohotku od osiguranja</p> <p>* preciziraju se neoporezivi primici</p> <p>*pojednostavljuje se porezni tretman ino dohodaka</p>
2020.	<p>* proširen obuhvat stope od 13%</p> <p>* povećan prag za primjenu postupka oporezivanja</p>	<p>*usklađenje s Direktivom Vijeća EU</p> <p>*obveza najave radnji koje vode prestanku poslovanja</p>	<p>*povećan osnovni osobni odbitak s 3.800,00 kn na 4.000,00 kn</p> <p>* umanjena porezna obveza mladima za</p>

	prema naplaćenim naknadama na 7,5 mil kn * usklađenje s Direktivom Vijeća EU	*skraćenje roka za PD prijave	100% do 25 godine života * proširen obuhvat primitaka na koje se ne plaća porez na dohodak:
--	--	-------------------------------	---

Izvor: izrada autora prema Ministarstvu financija

Promatrajući cjelokupni porezni sustav Republike Hrvatske od samog nastanka, možemo utvrditi kako je bilo učestalih poreznih reformi s ciljem stvaranja stabilnijeg i kvalitetnijeg poreznog sustava. Na temelju toga možemo utvrditi kako je porezni sustav Republike Hrvatske izuzetno nestabilan i neučinkovit uzimajući u obzir trenutnu Vladu Republike Hrvatske koja ulaže velike napore u njegovo poboljšanje. Trenutno je u primjeni 4. krug poreznog rasterećenja poreznih obveznika, koji za cilj ima stvoriti socijalno prihvatljivi porezni sustav, veća pravna zaštita poreznih obveznika i učinkovitija porezna administracija.

9. Zaključak

Porezni sustav Republike Hrvatske je izuzetno složeni sustav, koji se nalazi pod stalnim poreznim reformama s ciljem stvaranja efikasnijeg i učinkovitijeg sustava. Dakako, bitno je naglasiti i važnost članstva Republike Hrvatske unutar Europske Unije koja kontinuirano potiče na izmjene poreznih sustava unutar svih zemalja članica. Unutar završnog rada spominju se porezni oblici koji imaju veliki utjecaj na proračun države.

Hipoteza postavljena na početku rada glasi: „promjenama u poreznom sustavu tijekom promatranog razdoblja reducirano je porezno opterećenje građana Republike Hrvatske.“ Promatrajući i analizirajući provedene porezne reforme možemo zaključiti kako je ova hipoteza djelomično ispunjena. U prilog tome govore nam izmjene poreza na dobit, poreza na dodanu vrijednost i poreza na dohodak koje su imale i utjecaj na porezne prihode. Porezni prihodi su kontinuirano rasli što nam prikazuju službeni podaci Ministarstva financija.

U konačnici porezni sustav Republike Hrvatske je potrebno prilagoditi socijalnim i gospodarskim uvjetima kako bi se u konačnici stvorio efikasan i stabilan sustav. Sustav koji će omogućiti sigurniji priljev sredstava u proračun države, te koja će služiti za daljnja investiranja i razvoj države

Literatura

- 1) Jelčić, B. (2001). *Javne financije*. Zagreb: RRiF-plus.
- 2) Jelčić, B., Jelčić, B. (1998). *Porezni sustav i porezna politika*. Zagreb: Informator
- 3) Hrvatski model oporezivanja dohotka (1997). Mostar: Ekonomski fakultet u Mostaru.
- 4) Službena stranica Ministarstva financija

Dostupno na:

<https://mfin.gov.hr> (pristupljeno: 11.07.2021.)

- 5) Marković, B. (2017). Porezni sustav Republike Hrvatske: porez na dohodak. Nastavni materijali. str. 32.

Dostupno na:

<http://www.efos.unios.hr/javnefinancije/wpcontent/uploads/sites/204/2013/04/V.-POREZNI-SUSTAV-RH-2017.pdf> (pristupljeno: 11.07.2021.)

- 6) Zakon o porezu na dohodak; Narodne novine 127/17, 138/20.

Dostupno na:

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_12_138_2629.html
(pristupljeno:11.07.2021.)

- 7) Zakon o porezu na dohodak; Narodne novine 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20.

Dostupno na:

<https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak> (pristupljeno: 11.07.2021.)

- 8) Oporezivanje drugog dohotka

Dostupno na:

https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/167_DrugiDohodak.pdf
(pristupljeno: 11.07.2021.)

9) Marina K.Š (1995). Porez na dodanu vrijednost. *Financijska praksa*. 19 (6), str. 655-657

Dostupno na:

http://www.ijf.hr/pojmovnik/porez_na_dodanu_vrijednost.htm(pristupljeno: 11.07.2021.)

Popis tablica

Tablici 1. prikaz i pojašnjenje županijskih poreza prema elementima oporezivanja.....	7
Tablici 2. prikaz i pojašnjenje gradskih ili županijskih poreza prema elementima oporezivanja.....	8
Tablica 3. Osobni odbitak koji se priznaje kod obračuna plaća i drugih oporezivih primitaka.....	23
Tablica 4. Porezni razredi za obračun poreza na dohodak.....	25
Tablica 5. Obračun plaće radnika.....	27
Tablica 6. Ukupni prihodi, prihodi od poreza i prihodi samo od poreza na dohodak državnog proračuna Republike Hrvatske u 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godini (u milijunima kuna).....	28
Tablica 7. Ukupni prihodi od poreza na dobit i poreza na dodanu vrijednost u vremenskom razdoblju od 2015. do 2019. godine (u milijunima kuna).....	29
Tablica 8. Prikaz poreznih promjena/reformi u razdoblju od 2015. do 2020. godine.....	30

Popisa grafikona

Grafikon 1. Kronološki tijek osobnog odbitka u razdoblju od 2001. do 2020. godine.....16